

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА АРХЕОЛОГІЇ, ЕТНОЛОГІЇ ТА КУЛЬТУРОЛОГІЇ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан факультету історії та
міжнародних відносин
/Віталій АНДРЕЙКО/
«30» червня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЦИФРОВА ЕТНОГРАФІЯ
(СОЦМЕРЕЖІ В ЯКОСТІ АНТРОПОЛОГІЧНОГО ПОЛЯ)

Рівень вищої освіти
Галузь знань
Спеціальність
Освітня програма
Статус дисципліни
Мова навчання

перший (бакалаврський)
03 Гуманітарні науки
034 Культурологія
Культурологія
вибіркова
українська

Ужгород 2023

Робоча програма навчальної дисципліни «**Цифрова етнографія (соцмережі в якості антропологічного поля)**» для здобувачів **першого (бакалаврського) рівня** вищої освіти галузі знань **03 Гуманітарні науки**, спеціальності **034 Культурологія**, освітньої програми «**Культурологія**».

Розробник: **Леньо П. Ю.**, к.і.н., доцент кафедри археології, етнології та культурології ФІМВ

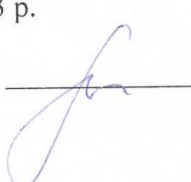
Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри **археології, етнології та культурології**

протокол № 11 від «9» червня 2023 р.

Завідувач кафедри Надія КЕРЕЦМАН

Схвалено науково-методичною комісією факультету історії та міжнародних відносин

протокол № 8 від «30» червня 2023 р.

Голова науково-методичної комісії Світлана МИШКО

© Леньо П. Ю., 2023 р.

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2023 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування Показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма Навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4.0	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120	II	II
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: 3.7 аудиторних – 60 самостійної роботи студента – 60	III	III
	Лекції:	
	32	12
	Практичні (семінарські):	
	28	6
Вид підсумкового контролю: залік	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	60	102

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета курсу: опанування теоретичними та практичними знаннями в галузі цифрової/онлайн-етнографії, оволодіння методикою та специфікою досліджень в цифровому полі, термінологією з досліджуваного наукового напрямку. **Завдання:** ознайомитися з працями провідних теоретиків та практиків цифрової/кібер-етнографії, оволодіти професійною термінологією, специфікою та видами роботи в етнографічному полі, спробувати працювати з спеціальними програмами в сфері social-media methods. Підкріпити теоретичні знання практичними заняттями. За результатами курсу студент повинен вміти знаходити «цифрові сліди», аналізувати за допомогою згаданих програм, вміти узагальнювати їх результати, брати онлайн-інтерв'ю та проводити інші дослідження в цифровому етнографічному полі.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни «**Цифрова етнографія (соцмережі в якості антропологічного поля)**» сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Загальні компетентності

Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. Готовність до пізнання нового і неперервного навчання, до опанування нових знань і стратегій/способів мислення. Здатність раціонально організувати власну діяльність та ефективно використовувати час.

Здатність відрізнити суб'єктивні, спонтанні складові суджень від об'єктивних та аргументованих, вміти надавати перевагу останнім. Критичність і самокритичність мислення. Схильність до самоперевірки отриманих результатів, турбота про якісне виконання професійних завдань.

Увага і толерантність до іншої (й інакшої) думки, здатність аналізувати її зміст і структуру в процесі спілкування та адекватно на неї реагувати. Здатність брати участь в інтелектуальних дискусіях, використовувати ввічливі форми звернення до опонента. Навички публічного мовлення, здатність ясно та виразно висловлюватися в процесі комунікації. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. Здатність використовувати (усно і письмово) державну мову в усіх сферах суспільного життя.

Розуміння необхідності відповідального ставлення до роботи, чіткого і своєчасного виконання обов'язків. Здатність працювати в колективі та самотійно, виявляти ініціативу, уникати некритичного слідування авторитетам. Здатність розуміти світоглядні, правові, соціальні, економічні, культурно-історичні, духовно-моральні питання, що виходять за межі фахової спеціалізації, завдяки чому відповідально й ефективно діяти в різних суспільних контекстах, сприяючи позитивному розв'язанню нагальних проблем.

Фахові компетентності

Здатність виявляти та опрацьовувати джерела різних видів, аналізувати наукові тексти та узагальнювати цю інформацію.

Здатність здійснювати дослідження з визначеної тематики, в тому числі використовуючи методологічний інструментарій інших гуманітарних наук, застосовуючи інформаційно-комунікативні технології та інформаційні бази даних.

Здатність відрізнити специфіку у підходах до вирішення проблем представників різних наукових напрямів та шкіл, критично осмислювати новітні досягнення культурологічної науки.

Здатність застосовувати поглиблені знання з обраної спеціалізації при розробці (у відповідності до певних вимог) наукових проектів прикладної спрямованості, а також при вирішенні певних практичних проблем.

Вміння застосовувати сучасні методи викладання соціо-культурологічної тематики у навчальних закладах.

Аналізувати передовий, новаторський педагогічний досвід та власний досвід роботи. Постійно займатися професійною самоосвітою та самовихованням. Корегувати та прогнозувати результати своєї навчально-виховної роботи.

Формувати позитивне ставлення до вивчення культурологічної тематики та до суспільно-корисної діяльності.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «**Цифрова етнографія (соцмережі в якості антропологічного поля)**» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

ОК 01. Вступ до спеціальності

ОК 13. Культура повсякдення

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Культурологія», вивчення навчальної дисципліни «**Цифрова етнографія (соцмережі в якості антропологічного поля)**» повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Мати теоретичні знання у дисципліні, володіти понятійно-категоріальним апаратом	ПНР 1
Аналізувати, коментувати, узагальнювати, наукові та аналітичні тексти культурологічного, соціально-економічного та політичного характеру	ПРН – 2
Створювати логічно і структурно організовані тексти з питань культурології, відповідно до спеціалізації.	ПРН – 3
Розуміти чинники культурної, економічної динаміки, їх специфічні риси та характеристики.	ПНР 7
Здійснювати експертну оцінку культурних, економічних об'єктів за заданими критеріями та надавати рекомендації щодо їх соціальної актуалізації	ПНР 11
Вести публічну дискусію та підтримувати діалог з питань української культури з фахівцями та не фахівцями.	ПРН – 14

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «**Цифрова етнографія (соцмережі в якості антропологічного поля)**»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Знати історію становлення й розвитку зацікавлення предметом цифрова (кібер) етнографія	ПНР 1
Володіти теоретичним та понятійно-категоріальним апаратом, методологією, що відноситься до предметного поля дисципліни	ПНР 2
Вміти вибрати тему дослідження, зібрати та проаналізувати матеріал і написати текст на основі вивчення «цифрових слідів», застосовуючи методологію аналізу категорій та проявів повсякденної культури	ПНР 3
Забезпечувати послуги цифрового моніторингу та слухання, результати аналізу якого можна використовувати з метою виявлення недоліків сфери послуг, показників рівня розвитку демократії, економічних перспектив та їх ризиків	ПНР 7

Вміти організувати дослідження проводити на теми, що були засвоєні упродовж теоретичного та практичного навчання	ПНР 11
Уміти аналізувати та інтерпретувати певний вид джерел притаманний даній галузі знань, відстоювати власну думку, підтримувати діалог з предмету сфери знань, що відноситься до цифрової етнографії	ПНР 14

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є відповіді на семінарських заняттях, контрольні роботи, індивідуальна самостійна робота з джерелами з наступною презентацією результатів, залік.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю : доповіді на семінарських заняттях, виконання практичних завдань. Контроль самостійної роботи здійснюється шляхом перевірки виконаних завдань на практичних заняттях, захист реферату

Форма модульного контролю : письмова контрольна робота. Модульний контроль складається з поточного контролю та модульного контрольного оцінювання

Форма підсумкового семестрового контролю : усний залік.

Об'єктами поточного контролю знань студентів є :

Активність та результативність роботи на практичних заняттях

Виконання завдань самостійного опрацювання

Виконання індивідуальної роботи

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1 та 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота							Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	60	100
6	6	8	10	10	10	10		

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1 та 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	28	40
Модульна контрольна робота	2	60
Разом		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Виконання модульної контрольної роботи передбачає розгорнуті письмові відповіді на 3 завдання/питання. Кожна правильна відповідь максимально оцінюється в 20 балів. До модульної контрольної роботи допускаються студенти які відвідали не менше 90 % аудиторних занять і отримали не менше 60 % від можливої кількості балів за поточну роботу.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1

Тема 1. Вступ до предмету дисципліни

Місце дисципліни в освітньому процесі. Предметне поле цифрової етнографії. Проблеми та перспективи дисципліни. Потенціал цифрового поля та його дослідження на Закарпатті. Аналіз джерел та літератури з цифрової етнографії.

Тема 2. Історія цифрової етнографії

Фантастична література ХХ ст. та інтерес суспільства до робототехніки і цифрових технологій. Спроби передбачення майбутнього цифрового суспільства в кінематографічних антиутопіях 1970-1990-х рр. Перші академічні праці та становлення наукового інтересу до цифрового контенту. Становлення предметного поля дисципліни в кін. 1990-х років. Основні напрями дослідження цифрового контенту та його споживачів. Цифрова етнографія як наука. Кіберантропология на пострадянському просторі. Цифрова етнографія в Україні.

Тема 3. Основні підходи до цифрового етнографічного поля

Етнографія в інтернеті : назви науки та підходи до предметного поля дисципліни. Нетнографія та дигітальна етнографія : спільне та відмінне. Інші варіанти назви дисципліни : специфіка та нюанси номінації. Цифровий простір та його придатність для застосування в етнографії. Основні теоретичні підходи до цифрового етнографічного поля. Методологічні підходи до цифрового етнографічного поля. Основні методи дослідження цифрового поля : збір та обробка даних.

Тема 4. Цифрові сліди та способи їх дослідження

«Цифрові сліди» в інтерпретації Тома Белсторфа. Основні види цифрових слідів. Перспективи дослідження цифрових слідів. Способи їх збору, обробки та інтерпретації. Особливості дослідження в цифровому полі (приклад проекту «Whz We Post» Дена Міллера). Технічні засоби збору та дослідження цифрових слідів. Програмне забезпечення дослідження цифрових слідів. Мережеві спільноти. Соцмережі : види та їх придатність якості дослідницького поля. Селфі як спосіб самобачення та конструювання особистості/ідентичності. Феномен «цифро-циган». Мукбанги, рілси та сторіс як феномен сучасного антиелітаризму.

Модуль 2

Тема 5. Особливості social-media listening та monitoring

«Data collection» : участь дослідників у зборі та творенні. «Data Analysis» та інтерпретація. Особливості слухання та моніторингу соціальних мереж. Застосування та сфера придатності інструментів слухання та моніторингу соціальних мереж. Переваги використання моніторингу та слухання соціальних мереж. Ключові процеси моніторингу соціальних мереж. Основні сучасні інструменти Social media monitoring та Social media listening та способи їх використання.

Застосування інструментів слухання та моніторингу соціальних мереж в якості механізму цифрових досліджень культурного, економічного та політичного життя Закарпаття.

Тема 6. Специфіка та практика онлайн-інтерв'ю

Особливості онлайн інтерв'ю. Види онлайн-інтерв'ю. Специфіка онлайн інтерв'ю та їх відмінність від звичайного та телефонного інтерв'ю. Пошук інформантів. Підготовка до інтерв'ю. Вибірка при онлайн-інтерв'ю. Вибір засобів програмного забезпечення для онлайн-розмови. Збір та запис даних. Обробка зібраних даних. Використання матеріалів онлайн інтерв'ю та онлайн-спостереження з дослідницькою метою. Онлайн-спостереження. Візуальний, соціальний (поведінковий) та текстуальний (дискурс-аналіз) аналізи в дослідженнях.

Тема 7. Етика досліджень та використання результатів вивчення цифрового поля.

Етичні проблеми в процесі пошуку матеріалів в цифровому полі (соцмережах). Дослідницька етика та онлайн-інтерв'ю. Етичні проблеми використання анонімізованих даних онлайн-поля. Етичні проблеми та публікація результатів досліджень. Кодекс етики Американської антропологічної асоціації та сучасне цифрове поле. Етичні проблеми використання цифрового контенту в Україні.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання:					
	Усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
III-й семестр						
Модуль 1						
Тема 1. Вступ до предмету дисципліни		2				4
Тема 2. Історія цифрової етнографії		4	4			8
Тема 3. Основні підходи до цифрового етнографічного поля		4	4			8
Тема 4. Цифрові сліди та способи їх дослідження		4	4			8
Модульна контрольна робота		2				
Разом за модуль		16	12			28
Модуль 2						
Тема 5. Особливості social-media listening та monitoring		4	8			12
Тема 6. Специфіка та практика онлайн-інтерв'ю		4	4			10
Тема 7. Етика досліджень та використання результатів вивчення цифрового поля		6	4			10
Модульна контрольна робота		2				
Разом за модуль		6	16			32
Разом за семестр	120	32	28			60

6.3. Теми практичних (семінарських, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин	
		Денна	заочна
1	Історія становлення й розвитку цифрової етнографії	4	
2	Основні підходи до дослідження цифрового антропологічного поля	4	
3	Цифрові сліди та способи їх дослідження	6	2
4	Особливості social-media listening та monitoring	6	2
5	Специфіка проведення онлайн-інтерв'ю	4	
6	Етика досліджень та використання результатів вивчення цифрового поля	4	2
Разом		28	6

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин	
		Денна	заочна
1	Предмет та об'єкти цифрової етнографії	2	7
2	Історія цифрової етнографії	4	10
3	Основні підходи до цифрового етнографічного поля	4	10
4	Цифрові сліди та способи їх дослідження	10	15
5	Особливості social-media listening та monitoring	10	15
6	Специфіка та практика онлайн-інтерв'ю	10	15
7	Етика досліджень та використання результатів вивчення цифрового поля	10	15
8	Вступ до предмету дисципліни	10	15
Разом		60	102

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА (у разі потреби)

З метою підвищення якості засвоєння матеріалу при проведенні занять використовуються різноманітні демонстраційні матеріали: фрагменти публікацій, аудіо-візуальні джерела та фільми, джерельної літератури. Проведення занять передбачає стандартно обладнані навчальні аудиторії та використання технічних засобів (ноутбук, мультимедійний проектор, ноутбук) віртуальне середовище Moodle.

8. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Етнографія в інтернеті : назви науки та підходи до дисципліни
2. Цифровий простір та його придатність для застосування в етнографії
3. Основні теоретичні підходи до цифрового етнографічного поля

4. Методологічні підходи до цифрового етнографічного поля
5. Методи дослідження цифрового поля
6. Мережеві спільноти
7. Соцмережі : види та їх придатність якості дослідницького поля
8. Онлайн-інтерв'ю
9. Онлайн-спостереження
10. Етика досліджень цифрового етнографа
11. «Цифрові сліди» : види та способи обробки й аналізу
12. Особливості дослідження в цифровому полі (приклад проекту «Whz We Post»)
13. Інструменти Social media monitoring
14. Інструменти Social media listening
15. Нетнографія та дігiтальна етнографія : спільне та відмінне
16. «Data collection» : участь дослідників у зборі та творенні
17. «Data Analysis» та інтерпретація
18. Селфі як спосіб самобачення та конструювання особистості/ідентичності
19. Феномен «цифро-циган»
20. Мукбанги, рiлси та сторiс як феномен сучасного антиелітаризму

9. РЕКОМЕНДОВАНИ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

- Analysing Media Discourses (Edited by John E. Richardson and Joseph D. Burridge). London – New York : Routledge, 2011, p. 126.
- Caliandro Alessandro. Ethnography in Digital Spaces: Ethnography of Virtual Worlds, Netnography / Handbook of Business Anthropology (ed. Patricia Sunderland and Rita Denny) Walnut Creek : Left Coast Press, 2014, P. 738–61.
- Fielding N. G., Lee R. M., Blank G. (ed.). The SAGE handbook of online research methods. London : Sage, 2008. p. 592.
- Hart Tabitha. Online Ethnography / The International Encyclopedia of Communication Research Methods, John Wiley & Sons, Inc, 2017, P. 1-8.
- Hine Christine. Virtual Ethnography (2nd ed.). London : SAGE, 2001, 188 p.
- Hine Christine. Ethnography for the Internet: Embedded, Embodied and Everyday. London – New York : BLOOMSBURY, 2015, 230 p.
- How the World Changed Social Media (Daniel Miller, Dr Elisabetta Costa, Nell Haynes, Tom McDonald, Dr. Razvan Nicolescu, Jolynna Sinanan, Juliano Spyer, Shriram Venkatraman, and Xinyuan Wang). London : UCL Press, 2016. 286 p.
- Ethnography and Virtual Worlds: A Handbook of Method (Tom Boellstorff, Bonnie Nardi, Celia Pearce, and T. L. Taylor). Princeton: Princeton University Press, 2012. 264 pp.
- Kozinets Robert. Netnography: Doing Ethnographic Research Online. London : SAGE Publications Ltd, 2015, p. 66.
- Madianou M., Miller D. Polymedia: Towards a new theory of digital media in interpersonal communication // International Journal of Cultural Studies. 2013. Vol. 16. №. 2. P. 169-187.
- Miller D., Horst H. A. The digital and the human: A prospectus for digital anthropology // Digital anthropology. 2012. P. 3-35.
- Rettberg Jill Walker. Seeing Ourselves Through Technology. New York : PALGRAVE MACMILLAN, 2014, p. 110.

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис)

(Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).

(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис)

(Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).

(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____

(підпис) (Прізвище

ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).

(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис)

(Прізвище ініціали)